

– en dat stemt dan overeen met hetgeen Woltersom toevoegde: ‘een onbetrouwbaar man’; Wohlthat, die in ’40-’41 met Fischböck de degens gekruist en de strijd verloren had, oordeelde nog negatiever: ‘*ein destruktiver Charakter*.’¹

Waar kwam dit alles op neer? Hierop, dat Fischböck op de meer intelligenten die met hem in contact kwamen, de sterke indruk maakte van een man wiens razendsnel argumenteren een rookgordijn vormde waarachter hij heel andere doeleinden nastreefde. Zolang de Duitse economische politiek er in bezet Nederland op gericht was, een *gleichberechtigtes* land mede door middel van de *Verflechtung* der grote concerns binnen te voeren in de ‘Nieuwe Orde’, kon Fischböck hopen dat hij, uiterlijk vriendelijk optredend, een zo éclatant succes zou maken van zijn functie in Den Haag dat hij met een veel hogere functie in die ‘Nieuwe Orde’ beloond zou worden. Binnen een jaar was evenwel gebleken dat er van de *Verflechtung* der concerns bitter weinig terecht kwam; de eisen die Berlijn aan de Nederlandse volkshuishouding ging stellen, werden scherper en bij het Nederlandse volk was van aanvaarding van de ‘Nieuwe Orde’ geen sprake meer. Van een vriendelijke *Verflechter* werd Fischböck een onvriendelijke uitbuiters; steeds op zijn reputatie in Berlijn bedacht, gaf hij zich ook in die tweede rol grote moeite; ze leek hem, evenals de eerste, op het lijf geschreven. Intussen was Fischböck die het Berlijnse milieu had leren kennen, zich bewust dat op economisch-financieel gebied dáár het centrum van de macht lag, niet in Den Haag. In Den Haag kon hij bovendien niet hoger opklimmen. Herfst ’41 was er enige tijd sprake van dat hij in bezet Rusland *Generalkommissar* in Charkow zou worden; toen die functie niet doorging, wist hij in januari ’42 als *Reichskommissar für die Preisbildung* (eindelijk óók *Reichskommissar!*) de gehele Duitse prijsvorming en -controle onder zich te krijgen.

Zijn functie in bezet Nederland bleef hij tot het einde toe vervullen; als regel verscheen hij er eens in de week of eens in de veertien dagen, maar dan voor een korte periode. Was hij afwezig, dan nam Seyss-Inquart in feite een deel van zijn taak over, een ander deel werd aan Fischböcks hoofdambtenaren toegeschoven, onder wie de Duitse ‘toezichhouder’ bij het departement van financiën, dr. Rudolf Rinkefeil.

Wij hebben de indruk dat Fischböck een fellere nationaal-socialist was dan Wimmer. Hij hield er niet wezenlijk andere opvattingen op na (ook hij was lid van de katholieke kerk, ook hij was *SS-Oberführer*), maar hij had een meer agressieve persoonlijkheid. Als hij in Den Haag was, had hij de wind

¹ L. de Jong en A. E. Cohen: Verslag gesprek met dr. H. Wohlthat (18 april 1949). p. 6 (Doc I-1908, a-1).